Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäministeriön lausunto lakivaliokunnalle asiassa U 32/2024 vp

Sisäministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa lakivaliokunnalle asiassa U 32/2024 vp - valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle YK:n tieto- ja viestintätekniikan rikollisiin tarkoituksiin käyttämisen torjuntaa koskevaa kattavaa kansainvälistä yleissopimusta koskevista neuvotteluista. Sisäministeriö on osallistunut U-kirjelmän valmisteluun ja yhtyy valtioneuvoston kantaan.

Sisäministeriö esittää U-kirjelmän johdosta seuraavat huomiot.

Neuvoteltavan yleissopimuksen tavoitteet ovat kannatettavia. Tekninen kehitys on muuttanut rikollisuuden muotoja ja myös maailmanlaajuisesti lisännyt tietoverkkoihin kohdistuvia ja niitä hyväksi käyttäen tehtyjä rikoksia, joilla voidaan aiheuttaa laajalle ulottuvia ja vakavia vahinkoja yksilöille ja yhteiskunnalle. Tietoverkkorikollisuudesta on aikaisempaa korostuneemmin tullut rajat ylittävää rikollisuutta, mikä merkittävästi vaikeuttaa rikosten selvittämistä. Rikoksia tutkivat valtiot joutuvat myös yhä enemmän hankkimaan todistusaineistoa ja muita rikosten selvittämiseksi tarvittavia tietoja muista valtioista. Tapahtuneen kehityksen vuoksi on tärkeää turvata rikostorjunnan tehokkuus kansainvälisellä tasolla.

Kansainvälisen ja alueellisen rikostorjunnan osalta on jo olemassa merkittävää sääntelyä. Tällä hetkellä keskeisin kansainvälinen sopimus tällä alalla on Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus (ns. Budapestin sopimus SopS 59 ja 60/2007) ja sen lisäpöytäkirjat. Sopimus on avoin myös Euroopan neuvoston ulkopuolisille valtioille ja siihen on toistaiseksi liittynyt 72 valtiota, Suomi mukaan lukien. Budapestin sopimus on toimivana rikosoikeudellisena instrumenttina luonut vahvan perustan yhteistyölle niin Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden kuin sen ulkopuolistenkin maiden kanssa, ja sopimukseen liittyvien maiden määrä on jatkuvassa kasvussa. U-kirjelmän mukaan nyt YK:ssa neuvoteltava sopimus pitkälti noudattaa Budapestin sopimuksen mallia, mutta se olisi neuvoteltu YK:n kontekstissa ja potentiaalisesti voisi muodostua maantieteellisesti kattavammaksi sopimukseksi. Sisäministeriö pitää tärkeänä arvioida YK:n sopimusneuvotteluissa kyseessä olevan sopimuksen soveltamisalaa suhteessa Budapestin sopimukseen, jotta sopimukset eivät sisältäisi päällekkäistä sääntelyä tai vaikeuttaisi toistensa soveltamista. Tavoitteena tulisi olla aidon lisäarvon tuottaminen rikostorjunnan tehostamiseksi kansainvälisellä tasolla.

Sisäministeriö kiinnittää huomiota myös EU-lainsäädännön ja neuvoteltavan yleissopimuksen suhteeseen. U-kirjelmässä on mainittu useita voimassa olevia EU-säädöksiä, joilla on liittymäpintaa neuvoteltavan yleissopimuksen teemojen kannalta, kuten eri kriminalisoinnit ja rikosoikeudellisen yhteistyön instrumentit.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Yleissopimusneuvotteluissa tulisi sisäministeriön mukaan kiinnittää huomiota EU-tason sopimuksen kannalta relevanttiin sääntelyyn, jotta yleissopimuksessa ei luotaisi päällekkäistä tai ristiriitaista sääntelyä EU-sääntelyn kanssa, joka voisi vaikeuttaa EU-sääntelyn tavoitteiden toteutusta. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että yleissopimuksella saataisiin aikaan sellaista sääntelyä, joka voi edistää myös EU-alueen sääntelyn tehokkuutta, esimerkiksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön kriminalisointien (yleissopimuksen 13 – 15 artikla) kautta.

Sisäministeriö pitää myös mielenkiintoisena yleissopimusluonnoksen IV luvun 25-30 artiklaluonnosta, jotka liittyvät oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten digitaaliseen tietoon pääsyn ongelmiin. Kyseisen teeman osalta EU-tasolla on vuoden aikana tehty työtä niin sanotun korkean tason asiantuntijaryhmän (High-Level Group, HLG) toimesta ns. Going Dark –aloitteessa. Yleissopimusluonnoksen usea artikla liittyy samaan teemaan, erityisesti digitaalisen tiedon säilyttämisen ja reaaliaikaisen tietoon pääsyn osalta. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että yleissopimusneuvotteluissa pyrittäisiin edistämään digitaaliseen tietoon pääsyä yhdenmukaisesti tavalla, joka tukisi samalla myös EU:ssa Going Dark –aloitteessa tavoiteltavia päämääriä, sillä tietoverkkorikollisuuden tehokas torjunta ja selvittäminen on oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten yhteinen globaali haaste.

Sisäministeriö kiinnittää lopuksi huomiota yleissopimusluonnoksen viranomaisyhteistyömääräysten soveltamisalaan. Jos yleissopimusluonnoksen 4 vuoden enimmäisrangaistusvaatimus toteutuisi, sen ulkopuolelle jäisi nyt usea Suomessa kuuluva rikosnimike (esimerkiksi petos, lasta esittävän kuvan levittäminen, kiristys ja yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen), joista tehdään kansainvälisiä oikeusapupyyntöjä. Tällainen lopputulema ei olisi kannatettava myöskään sen vuoksi, että erilaiset enimmäisrangaistusvaatimukset lisäisivät sääntelyn sirpaloitumista ja siten vaikeuttaisivat oikeusapupyyntöjen esittämistä muille valtioille.

Neuvotteleva virkamies Katariina Simonen

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi